

PRAVNI LEKOVI U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA I UJEDINJENOM KRALJEVSTVU VELIKE BRITANIJE I SEVERNE IRSKE-DRUGI DEO

Apstrakt

U drugom delu ove monografije autor se najpre bavi standardima prema kojima će biti razmatrana odluka protiv koje je uložena žalba Apelacionom sudu u pravnom sistemu SAD. Zatim analizira postupak po žalbi pred Apelacionim sudom, odluke Apelacionog suda po žalbi i troškove postupka po žalbi. Najzad, autor prelazi na razmatranje slučajeva u kojima je za postupanje po žalbi nadležan Vrhovni sud SAD, kao i postupka po žalbi pred Vrhovnim sudom SAD.

Ključne reči: *SAD, standardi za preispitivanje po žalbi, odluke u žalbenom postupku, troškovi žalbenog postupka, Vrhovni sud SAD.*

1. Uvodne napomene

U prvom delu ove monografije bilo je reči o istorijatu građanskog sudskog postupka SAD, organizacijom sudova u SAD, osnovnim pravilima za postupanje po žalbi, slučajevima u kojima je žalba dozvoljena, sadržini žalbe, licima koja mogu da ulože žalbu, vremenu podnošenja žalbe. Razmatran je i nadležnost Okružnog suda za postupanje po žalbi, kao i alternativni načine rešavanja sporova u stadijumu žalbe. U ovom delu ćemo se najpre usredsrediti na standarde prema kojima Apelacioni sud preispituje razloge na kojima je žalba zasnovana, kao i na postupak i

---

¹ Vanredni profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta Union

odlučivanje po žalbi od strane Apelacionog suda. Nakon toga, analiziranje ćemo posvetiti Vrhovnom sudu SAD².

2. Standardi za preispitivanje odluke po žalbi

Standard preispitivanja prema kome će biti razmatrana odluka protiv koje je uložena žalba, određuje koliko će rigorozno Apelacioni sud razmatrati taj razlog. Odluka o primeni odgovarajućeg standarda preispitivanja razloga za žalbu je mešavina praktične, institucionalne i političke odluke.³

2.1. Obična i neškodljiva greška⁴

Kada je reč o ovom standardu preispitivanja, treba se najpre osvrnuti na generalno pravilo prema kome stranka, osim u izuzetnim okolnostima ne može kao razlog za žalbu istaći grešku u postupanju suda koji je doneo napadnutu presudu, ako isti prethodno nije iznela pred tim sudom, istovremeno tražeći od njega da je ispravi.⁵ Ovo se ponekad zove zahtev za istovremenim prigovorom.⁶ Od ovog pravila postoji izuzetak. Naime, kada je u pitanju obična greška, ona koja je tako očigledna i škodljiva, Apelacioni sud je dužan da preinači napadnutu presudu iako je stranka nije iznela pred sudom koji je tu presudu doneo.⁷ Drugim rečima, potrebno je da je greška jasna i da utiče na materijalna prava. Apelacioni sud neće moći da preinači ili ukine presudu čak i ako nađe da je postojala greška u postupku pred sudom koji je doneo napadnutu presudu, ako je ona neškodljiva, dakle ako ne utiče na materijalna prava stranke⁸ ili ishod spora.⁹

² engl. *Supreme Court of the United States of America*.

³ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, *Federal Appellate Practice and Procedure*, Thomson/West, 2008, 176-177.

⁴ engl. *plain error and harmless error*.

⁵ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 31.

⁶ engl. „*Contemporaneous-objection*“ requirement (V. *Black s Law Dictionary*, West Group, 2001, 137).

⁷ engl. *plain error* (V. *Black s Law Dictionary*, 244).

⁸ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 178.

⁹ engl. *harmless error*-greška koja ne utiče niti na materijalna prava stranke niti na ishod spora (V. *Black s Law Dictionary*, 243).

2.2. Preispitivanje de novo¹⁰

U predmetu *Pierce v. Underwood*, 487 U.S. 552 558 (1988), sud je stao na stanovište da su u svrhu standarda preispitivanja sudske odluke tradicionalno podjeljene na tri kategorije:

- a. označena pravna pitanja (podobna za preispitivanje de novo);
- b. činjenična pitanja (podobna za preispitivanje po osnovu evidentne greške); i
- c. pitanja vezana za diskreciona ovlašćenja (podobna za preispitivanje po osnovu “zloupotrebe diskrecionih ovlašćenja”).

Ovaj standard je naročito podoban za preispitivanje pravnih pitanja, kao i predmeta u kojima se javljaju i pravna i činjenična pitanja.¹¹ Preispitivanje de novo predstavlja nezavisno preispitivanje po žalbi pravne analize Okružnog suda. Prema ovom standardu preispituje se predlog za obustavljanje postupka zbog zaključenja poravnjanja, povlačenja tužbe ili procesne povrede.¹² Pored toga, on se koristi i za preispitivanje predloga za donošenje presude bez raspravljanja.¹³ To je dakle, presuda koja se donosi bez raspravljanja u slučaju kada ne postoji sporno pitanje o materijalnim činjenicama i kada je podnosilac predloga ima jače pravo od protivnika.¹⁴ Najzad, po ovom standardu se preispituje predlog za donošenje presude po sili zakona.¹⁵ Ovaj institut poznat i pod skraćenicom JMOL, propisan je Pravilom 50 Federalnih pravila građanskog sudskog postupka. Naime, reč je o predlogu jedne stranke da sud pre nego što je predmet iznesen pred porotu donese presudu u njenu korist, budući da nema dovoljno dokaza u koji potkrepljuju navode protivne stranke, te stoga ni jedna razumna

¹⁰ Ponovno preispitivanje (V. *Black s Law Dictionary*, 194).

¹¹ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 179.

¹² engl. *motion to dismiss* (V. *Black s Law Dictionary*, 461).

¹³ engl. *summary judgment*-presuda koja se donosi bez raspravljanja (V. *Black s Law Dictionary*, 679).

¹⁴ C. A. Wright, M. K. Kane, *Law of Federal Courts*, West Group, 2002, 709.

¹⁵ engl. *Motion for judgment as a matter of law*- u federalnim sudovima presuda po sili zakona isto je što i presuda koja ne podržava odluku porote (engl. *judgment notwithstanding the verdict*) u državnim sudovima (sudovima pojedinačnih država SAD). Razlika je u tome što se potonja donosi samo u slučaju kada je presuda već donesena, pa stranka na čiju je štetu presuđeno traži da sud donese drugačiju presudu, argumentujući da nijedna razumna porota, sa izuzekom porote koja je postupala u tom predmetu, ne bi donela takvu presudu. Poznata je pod nazivom *directed verdict* (Cornell University Law School, Judgment as a matter of Law, http://topics.law.cornell.edu/wex/motion_for_judgment_as_a_matter_of_law http://topics.law.cornell.edu/wex/motion_for_judgment_notwithstanding_the_verdict, 16.06.2011).

porota ne bi donela presudu u korist protivne stranke. Ako sud ne usvoji ovaj predlog smatraće se da je predmet dostavio poroti na razmatranje. Nezadovoljna stranka može da ponovi ovaj predlog u roku od 28 dana pošto porota donese presudu, a može i da traži ponavljanje postupka, odvojeno ili zajedno sa ovim predlogom. Ako sud ne usvoji predlog za donošenje presude po sili zakona, stranka čije je pravo jače, može u svojstvu žalioaca da traži ponavljanje postupka. Ovim pravom može da se koristi samo ukoliko Apelacioni sud nađe da je prvostepeni sud trebalo da usvoji predlog za donošenje presude po sili zakona. Ako Apelacioni sud ukine prvostepenu presudu, on može da naloži ponavljanje prvostepenog postupka, da naloži prvostepenom sudu da ispita da li ima mesta ponovnom postupku ili da naloži donošenje presude po sili zakona.¹⁶

Drugim rečima, odluke kojima se usvajaju ili odbijaju pomenuti predlozi se preispituju po osnovu standarda *de novo*. Iako ovi predlozi zapravo zahtevaju intenzivno preispitivanje činjenica navednih u zapisniku iz prvostepenog postupka, ovaj standard preispitivanja naziva se preispitivanje *de novo* (ponovno preispitivanje) zato što sud ispituje pravnu osnovanost tužbe, zapisnika i dokaza iz postupka iz koga potiče presuda koja se pobija žalbom.¹⁷

2.3. Preispitivanje po osnovu evidentne greške¹⁸

U skladu sa Pravilom 52(a)(6) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku, dokazi koji su u postupku iz koga potiče napadnuta odluka izneseni usmeno ili na drugi način, ne smeju da budu ukinuti osim ako je evidentno da su pogrešni, a sud koji vrši preispitivanje po žalbi mora da pruži dostojnu priliku sudu koji je vodio taj postupak da oceni kredibilitet svedoka.

Vrhovni sud je definisao standard "evidentna greška" u predmetu *United States v. U.S. Gypsum Co.*, 333 u.S. 364, 395 (1948). Tada je zauzeo stav da je evidentno da je nalaz pogrešan ako je sud koji vrši preispitivanje po žalbi na osnovu svih dokaza došao do definitivnog i čvrstog ubeđenja da je greška bila počinjena.¹⁹

¹⁶ Cornell University Law School, Federal Rules of Civil Procedure, Rule 50., <http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/Rule50.htm>, 16.06.2011.

¹⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 182.

¹⁸ engl. *Clear Error Review*.

¹⁹ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 183.

U načelu, Apelacioni sud poštuje zaključke do kojih je došao sud u postupku iz koga potiče pobijana presuda, i preispituje ih samo ako je ubeden da je pri njihovom donošenju načinjena evidentna greška.²⁰ Reč je o principu poštovanja nalaza o spornim činjenicama do koga je došao sud koji je bio nadležan da ih istražuje.²¹

2.4. Preispitivanje po osnovu zloupotrebe diskrecionih ovlašćenja²²

Definicija ovog standarda preispitivanja sadržana je u stavu koji je Vrhovni sud zauzeo u predmetu *United States v. Pugh*, 405 F.3d 390, 397 (6th Cir. 2005).²³ Vrhovni sud je stao na stanovište da Okružni sud zloupotrebljava svoja diskreciona ovlašćenja kada primenjuje neispravan pravni standard, nepravilno primenjuje ispravan pravni standard, ili se oslanja na evidentno pogrešan činjenični nalaz.²⁴

Kada se kaže da Okružni sud ima diskreciona ovlašćenja da usvoji ili odbije neki predlog, to ne znači da sud može da postupa kako hoće, već da ima čitavu paletu izbora i dok se kreće u njenim okvirima on ne zloupotrebljava svoja diskreciona ovlašćenja.

Zloupotreba diskrecionih ovlašćenja može da se javi u tri vida:

- a. kada relevantna činjenica koja je bila od značaja za rešenje spora nije uzeta u razmatranje;
- b. kada je činjenica koja nije relevantna ili nije podesna u datom slučaju uzeta u razmatranje zato što je sud pogrešno smatrao da je ona od značaja za rešenje spora; i
- c. kada su sve činjenice relevantne za rešenje spora uzete u razmatranje, ali je sud počinio evidentnu grešku prilikom donošenja presude.²⁵

Evo primera nekih razloga za žalbu koji se preispituju na osnovu standarda zloupotrebe diskrecionih ovlašćenja:

---

²⁰ K. M. Clermont, *Civil Procedure*, Thomson West, 2004, 130.

²¹ engl. *fact finder*- sudija (u postupcima u kojima ne učestvuje porota), ili porota, koji/a ispituje dokaze kako bi doneli odluku o istinitosti činjeničnih tvrdnji (V. *Black's Law Dictionary*, 269. i *TheFreeDictionary*, *Fact finder*, <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/fact+finder>, 17.06.2011).

²² engl. *Abuse of Discretion Review*.

²³ Koji citira predmet *Schneck v. City of Hudson*, 114 F 3d 590, 593 (6th Cir.1997).

²⁴ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 187.

²⁵ *Ibid.*, 188.

- a. Obavezujući stavovi suda o prihvatanju ili odbijanju izvođenja pojedinih dokaza;
- b. Obavezujući stavovi kojima se usvaja ili odbija dozvola za preinačenje tužbe (pri čemu je Apelacioni sud češće nalazio da postoji zloupotreba diskrecionih ovlašćenja u slučajevima u kojima je dozvola za preinačenje odbijena);
- c. Obavezujući stavovi koji se odnose na prinudno otkrivanje činjenica od značaja za rešenje spora²⁶ na zahtev stranaka, ali sudovi mogu da u ograničenom obimu zahtevaju otkrivanje činjenica od lica koja nisu stranke. Primarna sredstva kojima se nalaže otkrivanje ovih činjenica jesu formalno i sistematsko saslušanje,²⁷ zapisnik o saslušanju svedoka²⁸; zahtev za priznanje istinitosti činjenica²⁹ i zahtev za iznošenje dokaza³⁰;
- d. Obavezujući stavovi koji se odnose na predoge vezane za zajedničku tužbu³¹
- e. Potvrde u skladu sa Pravilom 54(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku o podobnosti delimične konačne presude;
- f. Obavezujući stavovi o sankcijama;
- g. Obavezujući stavovi o zahtevima za naknadu advokatskih troškova;

²⁶ engl. *discovery* (V. *Black s Law Dictionary*, 208).

²⁷ engl. *interrogation*-formalno i sistematsko ispitivanje lica npr. od strane policije ako je lice uhapšeno zbog sumnje da je počinilo krivično delo (V. *Black s Law Dictionary*, 367).

²⁸ engl. *deposition*-iskaz svedoka dat van suda o kome se sačinjava zapisnik kako bi se kasnije upotrebio u sudskom postupku (V. *Black s Law Dictionary*, 196).

²⁹ engl. *admission (request for admission)*-priznanje da su činjenice istinite (V. *Black s Law Dictionary*, 19).

³⁰ engl. *production (request for production)*-na tužiocu je teret da iznese dokaze kako bi potvrdio da su istiniti navodi tužbe (V. *Black s Law Dictionary*, 560).

³¹ engl. *class action*- tužba u kojoj jedna osoba ili manja grupa ljudi predstavlja interese veće grupe. Da bi mogla da bude podnesena u skladu sa Pravilom 23 Federalnih Pravila o građanskom sudskom postupku, potrebno je da zajednica ljudi u čije se ime podnosi tužba bude toliko velika, da bi bilo nepraktično podneti pojedinačne tužbe; da postoje pravna ili činjenična pitanja koja su za sve njih zajednička; napad ili odbrana predstavnika cele zajednice bude tipična za sve njih; i da predstavnici zajednice adekvatno štite interese zajednice (V. *Black s Law Dictionary*, 103).

- h. Odbacivanje tužbe³² po osnovu *forum non conviniens*³³;
- i. Odluke o tome da li treba usvojiti predlog za dobrovoljno povlačenje tužbe³⁴;
- j. Odluke o pravičnim pravnim lekovima³⁵;
- k. Odluke koje se odnose na krivične sankcije u skladu sa Vodičem SAD za primenu sankcija³⁶;
- l. Odluke o intervenciji (mešanju);
- m. Obavezujući stavovi suda o predlozima za ponovni postupak;
- n. Obavezujući stavovi suda o predlogu za ukidanje presude u skladu sa Pravilom 60(b) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.³⁷

2.5. Preispitivanje presuda koje je donela porota³⁸ i odluka koje je doneo sudija pojedinac

U principu Vrhovni sud SAD po žalbi preispituje odluke koje je donela porota, no u građanskim stvarima i Apelacioni sudovi mogu da preispituju ove odluke naročito u slučajevima kada je Okružni sud pogrešno odbio predlog za donošenje presude po sili zakona.³⁹ Ovi sudovi

³² engl. *dismissal*- odbacivanje tužbe pre otpočinjanja postupka (V. *Black s Law Dictionary*, 210).

³³ *Forum non conviniens* je doktrina na osnovu koje odgovarajući sud (forum) iako je po zakonu nadležan za rešenje spora, može da se oslobodi nadležnosti ako strankama i svedocima bilo pogodnije da po tužbi postupa drugi sud (forum) kome je tužba inicijalno i mogla da bude podnesena. (V. *Black s Law Dictionary*, 291).

³⁴ engl. *voluntary dismissal without prejudice*- odbacivanje tužbe koje ne sprečava tužioca da ponovo podnese istu tužbu po proteku odgovarajućeg roka (V. *Black s Law Dictionary*, 210).

³⁵ engl. *equitable remedies*-reč je zapravo o naknadi štete koja se ne sastoji u novcu, u slučajevima u kojima novac ne može da na adekvatan način posluži kao obeštećenje za povredu. (V. *Black s Law Dictionary*, 599).

³⁶ engl. *the United States Sentencing Guidelines*.

³⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 191-193.

³⁸ U građanskim sudskim postupcima u SAD može da učestvuje porota u skladu sa Pravilom 38 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku i to na zahtev samih stranaka/ stranke pošto je pravo na suđenje uz učešće porote garantovano sedmim amandmanom Ustava SAD. Kada je takav zahtev postavljen, sud daje dozvolu za suđenje uz učešće porote ili odbija u skladu sa Pravilom 39 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku (Cornell University Law School, Federal Rules of Civil Procedure, Rule 39., http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_38 http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_39, 01.06.2012).

³⁹ engl. *motion for a judgment as a matter of law*, propisan Pravilom 50 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

moгу da preispituju pravna pitanja-da li je dokazni materijal prezentovan u postupku iz koga potiče napadnuta presuda pravno posmatrano bio dovoljan da pruži osnov poroti da odluči u korist stranke na čiju je štetu presuđeno. Pošto je reč o pravnim pitanjima, ona se preispituju prema standardu *de novo*.⁴⁰ Ipak, pitanje da li je materijal iznesen u postupku iz koga potiče presuda koja se napada žalbom bio dovoljan, može da se preispituje i prema standardu obične greške u slučajevima kada nema osnova za primenu Pravila 50 ili 59 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku.

Odbijanje predloga za ponavljanje postupka u skladu sa Pravilom 59 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku preispituje se samo prema standardu zloupotrebe diskrecionih ovlašćenja.⁴¹

Standard za preispitivanje odluka koje je doneo sudija pojedinac u građanskim stvarima je regulisan Pravilom 52(a) Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku. Kod preispitivanja ovih odluka po žalbi, zapravo se primenjuje mešoviti standard-činjenična pitanja preispituju se prema standardu evidentne greške, dok se pravna pitanja preispituju prema standardu *de novo*.⁴²

2.6. Preispitivanje odluka Okružnog suda o primeni prava pojedinačne države SAD⁴³ i o stranom pravu

Prema pravilu usvojenom u predmetu *Erie R. Co. v. Tompkins*, 304 U.S. 64 (1938), u slučaju u kome su stranke državljanima različitih država SAD, federalni sudovi moraju da primenjuju materijalno pravo države u kojoj se nalazi sedište suda.⁴⁴

Sa tim u vezi, postavilo se pitanje da li federalni apelacioni sud treba da poštuje odluku Okružnog suda o određivanju prava pojedinačne države SAD. Vrhovni sud je u predmetu *Salve Regina Coll. v. Russell*, 499 U.S. 225 (1991), stao na stanovište da ne treba i da se odluke Okružnog suda o određivanju prava pojedinačne države SAD ispituju prema standardu *de novo*.

⁴⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 194.

⁴¹ *Ibid.*, 195.

⁴² *Ibid.*, 196.

⁴³ engl. *State law*.

⁴⁴ Na osnovu ovog predmeta nastala je tzv. *Erie* doktrina koja postavlja pravilo o primeni prava države sedišta suda. (V. *Black s Law Dictionary*, 242).

Kada je reč o slučajevima koji uključuju prekogranične transakcije, Pravilo 44.1 Federalnih pravila o građanskom sudskom postupku propisuje da okružni sudovi mogu da odrede sadržinu stranog prava na osnovu bilo kog relevantnog materijala ili izvora, u skladu sa Federalnim pravilima o dokazima,⁴⁵ te da se odluke Okružnog suda koje se odnose na sadržinu stranog prava smatraju kao odluke o pravnim pitanjima. Sa tim u vezi, federalni sudovi stoje na stanovištu da se pitanja stranog prava po žalbi preispituju prema standardu *de novo*.

Neki apelacioni sudovi zabranjuju, a neki dozvoljavaju da stranka u žalbi iznosi nove dokaze uključujući i pisane izjave o činjenicama o kojima se podnosilac izjave zakleo pred organom nadležnim za zakletve kao npr. notarom.⁴⁶ u cilju potvrde da je Okružni sud pogrešio prilikom određivanja sadržine stranog prava.⁴⁷

3. Zapisnik o žalbi⁴⁸

Pravila 10 i 11 Federalnih pravila o postupku po žalbi propisuju sadržinu zapisnika o žalbi način njegovog dostavljanja Apelacionom sudu. Sam zapisnik treba da sadrži:

- a. originalne podneske koji su podneseni Okružnom sudu;
- b. transkript postupka pred sudom koji je doneo napadnutu presudu ako je to traženo od strane žalioca;
- c. kopiju predmeta koja sadrži potvrdu sačinjenu od strane sudije izvestioca okružnog suda.⁴⁹

Od ovog pravila postoje dva izuzetka propisana Pravilom 10(e), koje pruža mogućnost dopune zapisnika. Prvo, ako se stranke ne slažu o tome šta se zaista dogodilo pred Okružnim sudom, razlike u mišljenju moraju da budu dostavljene tom sudu koji će ih urediti i složiti se sa novim zapisnikom. Drugo, ako je propušteno da se u zapisnik unese procena građa od značaja za bilo koju od stranaka ili ako postoji netačna tvrdnja vezana za neku činjenicu, postoji mogućnost dopune zapisnika u smislu

⁴⁵ engl. *Federal Rules of Evidence*.

⁴⁶ engl. *affidavit* (V. *Black's Law Dictionary*, 22).

⁴⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 204-207.

⁴⁸ engl. *record on appeal* -zvanični izveštaj o postupku i uključuje podneske, doslovan prepis suđenja i izvođenja dokaza, i opipljivih dokaza.

⁴⁹ C. A. Wright, M. K. Kane, 769.

ispravke pomenutih grešaka i propusta. U takvom slučaju, novi zapisnik treba da bude potvrđen i dostavljen na inicijativu stranaka, Okružnog suda (čak iako je prvobitni zapisnik već prosleđen Apelacionom sudu), ili samog Apelacionog suda.

Van ova dva izuzetka, sva ostala pitanja koja se odnose na formu i sadržinu zapisnika, moraju da budu iznesena pred Apelacionim sudom.⁵⁰

Prema Pravilu 10 Federalnih pravila o postupku po žalbi, iznošenje novih dokaza pred Apelacionim sudom nije dozvoljeno. Ovo Pravilo ima za cilj da osigura da zapisnik o žalbi zaista potvrđuje zapisnik o postupku pred Okružnim sudom, tako da čak i kada postoje materijalni dokazi koji se ne nalaze u zapisniku o postupku pred Okružnim sudom nije moguća dopuna zapisnika povodom žalbe, osim ako su propusti prouzrokovani greškom ili slučajem.⁵¹

Prema Pravilu 10(b), u roku od deset dana od podnošenja žalbenog podneska žalilac mora da traži od sudije izvestioca transkript onih delova postupka koji se ne nalaze u zapisniku o postupku pred sudom koji je doneo napadnutu presudu, na način na koji žalilac smatra da je neophodan za postupanje po žalbi, ili da ispuni potvrdu u kojoj izjavljuje da neće tražiti takav transkript.

Ako kao razlog žalbe žalilac navodi da nalazi i zaključci nisu potkrepljeni dokazima ili su u suprotnosti sa njima, onda treba da u zapisnik o žalbi priloži transkript svih dokaza koji su prema njegovom mišljenju relevantni za takav nalaz ili zaključak.

Ako žalilac ne planira da traži ceo transkript postupka i izvedenih dokaza, mora da priloži izjavu o pitanjima koje namerava da iznese u žalbi i razlozima koje će navesti kao razloge za žalbu. Nakon toga, treba da dostavi protivniku transkript tog dela zapisnika ili potvrde da neće tražiti takav transkript.

Stranke mogu i da dostave Okružnom sudu izjavu o tome odakle proizilaze pitanja i razlozi za žalbu i kako su ona rešena u Okružnom sudu.

Ta izjava mora da sadrži samo činjenice koje su dokazane ili je traženo da budu dokazane, a neophodne su za rešenje pomenutih pitanja od strane suda. Ako je izjava istinita, Okružni sud mora da je odobri, potvrdi i dostavi Apelacionom sudu (sa eventualnim dopunama o tim pitanjima koje smatra neophodnim za njihovu potpunu prezentaciju).⁵²

⁵⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 208.

⁵¹ *Ibid.*, 209.

⁵² *Ibid.*, 212.

Prema Pravilu 11 Federalnih pravila o postupku po žalbi, sudija izvestilac treba da pripremi transkript postupka pred sudom koji je doneo napadnutu presudu, ako je žalilac to zahtevao. Nakon što sudija izvestilac to učini, Okružni sud dostavlja transkript i ostala dokumenta koja sačinjavaju zapisnik o žalbi zapisnik dostavlja Apelacionom sudu. Stranke mogu da zahtevaju da taj zapisnik privremeno ostane u Okružnom sudu kako bi ga koristile prilikom sastavljanja žalbe. Apelacioni sud, sa druge strane može da odluči da traži samo kopiju rezimea zapisnika snabdevenu potvrdom, a ne ceo zapisnik. I Okružni sud može da naloži da zadrži deo zapisnika dok ne bude rešeno po žalbi, s tim da i Apelacioni sud i stranke mogu da traže dostavljanje zapisnika.⁵³ Treba podvući da je na žaliocu teret da učini sve što je neophodno da sudija izvestilac sačini i dostavi zapisnik povodom žalbe.⁵⁴

4. Predlozi, rezimei i dodaci

4.1. Predlozi⁵⁵

Zahtevi koje treba da ispune predlozi koji se podnose federalnim apelacionim sudovima propisani su Pravilom 27 Federalnih pravila o postupku po žalbi. Osnovno pravilo je da se predlozi uglavnom podnose u pisanoj formi. Potrebno je da u predlogu bude naveden osnov za njegovo podnošenje, obeštećenje koje podnosilac predloga želi da postigne i pravni argumenti na kojima je zasnovan. Predlozi i odgovori na predloge ne smeju da budu duži od 20 strana osim u slučajevima u kojima sud odobri ili naloži drugačije. Izvornik i 3 kopije predloga treba da budu predati Apelacionom sudu, osim u slučajevima u kojima sud odredi drugačije.⁵⁶

Rok za odgovor na predlog iznosi 8 dana od dana podnošenja predloga, s tim da sud može da skрати ili produži ovaj rok. Predlozi koji se odnose na procesna rešenja (uključujući i predloge za produženje roka), mogu da budu usvojeni u svako doba, i to i pre isteka roka za odgovore na ovakve predloge.

---

⁵³ *Ibid.*, 213-214.

⁵⁴ *Ibid.*, 213.

⁵⁵ engl. *motions*.

⁵⁶ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 222-223.

U odgovoru na predlog koji sadrži protivpredlog⁵⁷ kojim protivnik predlagača zahteva obeštećenje u svoju korist, mora biti naznačeno da i protivnik predlagača takođe zahteva obeštećenje.

Odgovor kojim se podržava predlog podnosi se u roku od 5 dana, osim ukoliko je reč odgovoru na predlog koji sadrži protivpredlog kojim protivnik predlagača zahteva obeštećenje u svoju korist. U potonjem slučaju rok za odgovor je 8 dana, a rok za odgovor novog protivpredlagača je 5 dana.

Sudija pojedinac može da postupa po predlogu, ali on ne sme da obustavi postupak ili da na drugi način da odluči o sporu.⁵⁸ Svaka odluke sudije pojedinca može da bude predmet preispitivanja bilo od strane sudija porotnika odnosno sudskog veća⁵⁹ ili svih sudija jednog suda odnosno većine sudija tog suda.⁶⁰

4.2. Rezime⁶¹ i dodaci⁶²

Žalilac treba da iznese rezime i da sastavi dodatak koji treba da sadrži one delove zapisnika o žalbi na koje bilo žalilac bilo njegov protivnik žele da skrenu pažnju sudu. Ipak, treba imati u vidu da je ceo zapisnik dostupan Apelacionom sudu. Ovaj rezime treba da ispuni određene zahteve forme. Prema Pravilu 32 Federalnih pravila o postupku po žalbi treba da bude sačinjen na neprozirnom papiru bez sjaja sa jasnim crnim slikama, a za reprodukciju fotografija, ilustracija i tabela može da se koristi bilo koji metod koji obezbeđuje dobru kopiju.⁶³

⁵⁷ engl. *affirmative relief*-slučaj kada protivnik predlagača -tuženi-i sam predlaže obeštećenje podizanjem protivtužbe koja bi mogla da opstane nezavisno od tužbe predlagača-tužioca (V. *Black s Law Dictionary*, 596).

⁵⁸ G. A. Castanias, Robert H. Klonoff, 234-235.

⁵⁹ engl. *panel of the court*-sudije porotnici ili sudsko veće sastavljeno od sudija jednog suda u cilju odlučivanja o konkretnom predmetu (V. *Black s Law Dictionary*, 510-511).

⁶⁰ engl. *en banc sitting*- slučaj kada o žalbi odlučuju sve sudije jednog suda ili većina sudija tog suda (V. *Black s Law Dictionary*, 649).

⁶¹ engl. *briefs*-kratki prikazi činjenica sadržani u pismenom, u kojima se iznose i pravni i faktički argumenti (Vid.: *Black s Law Dictionary*, 78).

⁶² engl. *appendix*.

⁶³ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 235.

4.2.1. Rezime koji podnosi žalilac

U skladu sa Pravilom 28(a) Federalnih pravila o postupku po žalbi, ovaj rezime treba da sadrži:

- a. Korporativnu izjavu o otkrivanju dotad nepoznatih činjenica⁶⁴;
- b. Sadržaj sa upućivanjem na stranice;
- c. Sadržaj odluka, propisa i sekundarnih izvora na koje se žalilac poziva;
- d. Izjavu o osnovu nadležnosti suda za odlučivanje o predmetu spora potkrepljenu propisima, slučajevima i relevantnim činjenicama;
- e. Izjavu o pitanjima koja su predmet preispitivanja po žalbi;
- f. Izjavu o istoriji slučaja koja ukratko ukazuje na njegovu prirodu, tok postupka i dispoziciju činjenica;
- g. Izjavu o činjenicama sa upućivanjem na delove zapisnika koji se odnose na iznesena pitanja i koje su prisutne u zapisniku⁶⁵;
- h. Rezime argumenata koji treba da posluži kao vodič kroz sam rezime;
- i. Argumente koji treba da objasne zbog čega žalilac iznosi određene tvrdnje u rezimeu, uz odgovarajuće citiranje delova zapisnika o žalbi. U ovom delu treba da bude i naveden odgovarajući standard za preispitivanje po žalbi;⁶⁶
- j. Kratak zaključak koji treba da sadrži precizno navedeno obeštećenje koje žalilac želi da postigne (npr. presuda treba da bude preinačena);
- k. Potvrdu o saglasnosti, predviđenu Pravilom 28(a)(11) Federalnih pravila o postupku po žalbi.

Rezimei imaju ograničenje vezano za obim, odnosno broj strana. Pravilo 32(a)(7) predviđa da se potvrda o saglasnosti zahteva kada je izabran opseg rezimea, kao i kada je određen tačan broj reči u tekstu rezimea.⁶⁷

---

⁶⁴ engl. *disclosure*-postupak otkrivanja do tad nepoznatih činjenica (V. *Black s Law Dictionary*, 207).

⁶⁵ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 240.

⁶⁶ *Ibid.*, 241.

⁶⁷ *Ibid.*, 243.

4.2.2. Rezime koji podnosi protivnik žalioca

Rezime koji podnosi protivnik žalioca, mora da bude u skladu sa Pravilom 28(b) Federalnih pravila o postupku po žalbi. Njegov rezime treba da ima isti sadržaj kao i onaj koji podnosi žalilac. Ipak, on može da izostavi sledeće delove⁶⁸:

- a. Izjavu o osnovu nadležnosti suda za odlučivanje o predmetu spora potkrepljenu propisima, slučajevima i relevantnim činjenicama;
- b. Izjavu o pitanjima koja su predmet preispitivanja po žalbi;
- c. Izjavu o činjenicama sa upućivanjem na delove zapisnika koji se odnose na iznesena pitanja i koje su prisutne u zapisniku; i
- d. Izjavu o stanadardu za preispitivanje po žalbi.

On će i ove delove uneti u svoj zapisnik ako nije zadovoljan načinom na koji ih je izneo žalilac u svom rezimeu. Na kraju, protivnik žalioca u svom rezimeu ne mora da iznosi zaključak.⁶⁹

4.3. Dodatak

Dodatak se sastoji od delova zapisnika koji su od posebnog značaja za odlučivanje o žalbi. Podnosi u onolikom broju primeraka koliko ima sudija koji će odlučivati o žalbi. Pravilo 32(b)(3) propisuje formu dodatka:

- a. Dodatak treba da bude odvojeno ograđen belim omotom;
- b. Može da sadrži jasne fotokopije bilo kog dokumenta koji se nalazi u zapisniku ili fotokopiju odštampane odluke suda ili administrativne agencije;
- c. Potrebno je da stavljanje nekih dokumenata (kao na primer tehničkih crteža) u dodatak bude olakšano-on ne sme da bude veći od 8 i 1/2 sa 11 inča i ne treba da bude potpuno ravan.⁷⁰

Pravilo 30(c) Federalnih pravila o postupku po žalbi, predviđa da u slučaju kada je sud doneo pravilo koje važi samo za određenu grupu

---

⁶⁸ Protivnik žalioca može da izostavi ove delove rezimea, ako se slaže sa načinom na koji ih je žalilac izneo u svom rezimeu.

⁶⁹ *Ibid.*, 244.

⁷⁰ *Ibid.*, 263.

predmeta, ili kada to u tačno određenom slučaju sud naloži rešenjem, sastavljanje dodatka može da bude odloženo sve dok se ne sačine rezimei, za 21 dan nakon sačinjavanja rezimea od strane protivnika žalioaca. Smisao ovog pravila jeste da se ne može smatrati da su dodaci sastavljeni sve dok se ne sačine rezimei kako bi stranke mogle da uvide koja su pitanja navedena kao razlozi za žalbu, i koji delovi zapisnika treba da budu umnoženi. Ovo pravilo takođe treba da doprinese sastavljanju manjih dodataka.

Pravilo 30(f) Federalnih pravila o postupku po žalbi, propisuje da Apelacioni sud može da izostavi sastavljanje dodataka i da dozvoli da se o žalbi odlučuje na osnovu kopije relevantnih delova originalnog zapisnika. Smatra se da ova procedura upotrebom modernih kopir mašina, može da utiče na smanjenje troškova umnožavanja za dve trećine i takođe uštedi vreme advokatima. Mnogi sudovi dozvoljavaju upotrebu originalnog zapisnika i dve njegove kopije u brojnim slučajevima.⁷¹

5. Usmeno izlaganje

Pravilo 34(b) Federalnih pravila o postupku po žalbi, propisuje da osim ako je drugačije određeno pravilom koje važi za sve predmete ili grupe predmeta, svaka strana ima 30 minuta za usmeno izlaganje argumenata za žalbu. Nezavisno od ovog pravila, uobičajena praksa u federalnim apelacionim sudovima je da usmeno izlaganje traje po 15 minuta za svaku stranku.⁷²

Prema Pravilu 34(a)(1) Federalnih pravila o postupku po žalbi, svaka stranka ili sud putem lokalnog pravila može da zahteva izjavu zašto usmeno izlaganje treba ili ne treba da bude dozvoljeno. Pravilo 34(a)(2) propisuje da usmeno izlaganje mora da bude dopušteno u svakom predmetu osim ako veće od troje sudija koji su ispitali rezimee i zapisnik jednoglasno odluči da je usmeno izlaganje nepotrebno:

- a. zato što je žalba frivolna⁷³;
- b. zato što već postoji autoritativna odluka o razlozima u konkretnom slučaju;
- c. zato što su kratki prikazi činjenica i zapisnik dovoljno adekvatni.

---

⁷¹ C. A. Wright, M. K. Kane, 770.

⁷² G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 267.

⁷³ Žalba je frivolna kada joj nedostaje pravni osnov, kada je neozbiljna, kada njeno ulaganje nema razumnu svhu (*V. Black's Law Dictionary*, 296).

Smatra se da u ovakvim slučajevima usmeno izlaganje ne bi pomoglo u odlučivanju. Ovi izuzeci su česti. Pored toga, advokati obeju stranaka mogu da postignu saglasnost da predmet po žalbi treba da bude odlučan na osnovu rezimea, a ne na osnovu usmenog izlaganja. Ipak, ukoliko sud smatra da je to neophodno, može da naloži usmeno iznošenje razloga za žalbu.⁷⁴ Advokati obeju stranaka tokom usmenog izlaganja mogu da koriste dokumeta, zapisnike ili druge dokaze.⁷⁵

6. Odluke Apelacionog suda po žalbi

Neposredno po okončanju usmenog izlaganja, u slučajevima u kojima je ono dozvoljeno, sudsko veće sastaje se u sednici kako bi odlučilo o predmetu.

Uobičajeno je da se to veće sastoji od troje sudija (osim ako je u pitanju slučaj kada o žalbi odlučuju sve sudije jednog suda).⁷⁶ Nakon toga sledi glasanje, i odlučuje se koji će od sudija napisati mišljenje suda. Ako se neki od sudija ne slaže sa mišljenjem većine on može da napiše izdvojeno mišljenje, koje se pridružuje mišljenju suda.⁷⁷

Treba reći da su kasnije veća Apelacionog suda vezani ranijim odlukama tog suda, bilo da ih je doneo veće od troje sudija, bilo sve sudije tog suda. Reč je o ranijim precedentima tog suda. Izuzetak od ovog pravila moguć je kada je prethodna odluka sudskog veća očigledno nedosledna u odnosu na kasniju odluku Vrhovnog suda.⁷⁸

Pravilo 36 Federalnih pravila o postupku po žalbi, propisuje da je presuda donesena onda kada je notirana u spisu predmeta.⁷⁹ Od tog momenta ona postaje pravnosnažna.⁸⁰ To se obično dešava istovremeno sa donošenjem mišljenja suda.

⁷⁴ *Ibid.*, 269-271.

⁷⁵ engl. *exhibits*-dokumenta, zapisnici ili drugi opipljivi dokazi koji formalno služe kao dokazno sredstvo u sudskom postupku (V. *Black's Law Dictionary*, 261).

⁷⁶ engl. *en banc sitting*.

⁷⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 294-295.

⁷⁸ *Ibid.*, 303.

⁷⁹ engl. *docket*-spis predmeta koji sadrži sve zapisnike i podneske koji su korišćeni tokom sudskog postupka (V. *Black's Law Dictionary*, 216).

⁸⁰ Do donošenja ovog Pravila nije bilo jasno da li presuda postaje pravnosnažna danom donošenja, ili danom donošenja posebnog rešenja kojim Apelacioni sud izdaje nalog nižem sudu da preduzme određenu/e radnju/e.

Treba praviti razliku između sudske presude i posebne vrste rešenja kojim Apelacioni sud izdaje nalog nižem sudu da preduzme određenu/e radnju/e.⁸¹

Presuda u dispozitivu sadrži način na koji je sud rešio slučaj po žalbi (na primer, potvrđena presuda nižeg suda, ukinuta presuda nižeg suda). Prethodno pomenuto rešenje je uputstvo koje Apelacioni sud daje Okružnom sudu. Ono sadrži i presudu i mišljenje suda (ako ga je bilo) i uputstvo o naknadi troškova. Dan donošenja presude je bitan zbog rokova za eventualno traženje daljeg preispitivanja odluke pred Vrhovnim sudom SAD, koji počinu da teku od dana donošenja presude (ne dana donošenja ovog posebnog rešenja). Ono se obično donosi nekoliko nedelja nakon donošenja presude i mišljenja suda, 7 dana nakon što istekne rok za molbu za ponovno preispitivanje po žalbi⁸², ili 7 dana nakon odbijanja te molbe, osim ukoliko Apelacioni sud odluči da posebno rešenje donese istovremeno sa presudom i mišljenjem suda.⁸³

Pravilo⁸⁴ je da niži sud mora da postupa po uputstvima višeg suda.⁸⁵ Sud o molbi za ponovno preispitivanje po žalbi uglavnom odlučuje u veću od troje sudija. Ipak, postoji mogućnost da stranka traži da o toj molbi odlučuje ceo sud.⁸⁶ Osim toga, i sam sud može da donese odluku o tome da će sve sudije tog suda odlučivati o ovakvoj molbi.⁸⁷

Treba napomenuti da blagovremeno podnošenje molbe za ponovno preispitivanje po žalbi bilo od strane sudske veća ili celog suda, odlaže izdavanje posebnog rešenja kojim Apelacioni sud izdaje nalog nižem sudu da preduzme određenu/e radnju/e. Isto dejstvo ima i blagovremeno podnošenje molbe za odlaganje donošenja ovog rešenja.⁸⁸ Naime, stranka koja nije zadovoljna odlukom Apelacionog suda može da traži odlaganje njegovog donošenja, zbog toga što nije još nije odlučeno o molbi za

---

⁸¹ engl. *mandate* (V. *Black s Law Dictionary*, 436).

⁸² engl. *rehearing*-ponovno preispitivanje predmeta po žalbi, obično zbog greške ili propusta pri prvom preispitivanju (V. *Black s Law Dictionary*, 594).

⁸³ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 306.

⁸⁴ engl.. *Madate rule*.

⁸⁵ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 314.

⁸⁶ engl. *rehearing en banc*.

⁸⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 311.

⁸⁸ *Ibid.*, 315.

odlučivanje po žalbi od strane Vrhovnog suda⁸⁹, Podnošenje molbe za odlaganje donošenja pomenutog rešenja nije uslov za podnošenje molbe za odlučivanje po žalbi od strane Vrhovnog suda, pošto njegovo donošenje od strane Apelacionog suda ne isključuje ovlašćenje Vrhovnog suda da preispita presudu Okružnog suda.⁹⁰

7. Troškovi postupka po žalbi

Osnovno pravilo vezano za naknadu troškova po žalbi, postavljeno je Pravilom 39(a)(1)-(3) Federalnih pravila o postupku po žalbi prema kome je stranka koja je uspela u žalbenom postupku ovlašćena na naknadu troškova, osim ako zakon ili sud odredi drugačije.

Ako je postupak obustavljen ili je napadnuta presuda potvrđena, žalilac treba da naknadi troškove postupka, čak iako je odbacivanje tužbe on zahtevao. Ako je presuda preinačena, troškove postupka treba da naknadi protivnik žalioaca.⁹¹

Treba međutim, znati da sud može da odobri ili odbije naknadu troškova postupka po žalbi iz različitih razloga kao što su savesnost odnosno nesavesnost stranaka, istorija predmeta, i stvarna suma novca koja se traži.

Ako je napadnuta presuda delimično ukinuta, a delimično potvrđena, onda se troškovi nadoknađuju na način na koji to odredi sud.

Apelacioni sud može da odredi i da se troškovi postupka ne duguju, ili da svaka stranka snosi svoje troškove, ili da dosudi troškove jednoj ili drugoj stranci, ili da podeli troškove među strankama (određujući, na primer, da svaka stranka treba da plati 50 posto troškova postupka po žalbi.

Nekada je osnovno pravilo o nadoknadi troškova postupka potisnuto ne odlukom suda, već odredbom nekog drugog zakona. Tako, na primer, Zakon o ugroženim vrstama,⁹² zabranjuje dosuđivanje troškova

---

⁸⁹ engl. *petition for certiorari* -danas je nadležnost Vrhovnog suda SAD u najvećem broju slučajeva zasnovana putem *writ of certiorari* (nalog koji Vrhovni sud izdaje nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke).

⁹⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 317-318.

⁹¹ *Ibid.*, 319.

⁹² engl. *Endangered Species Act*.

postupka⁹³, osim ako je parnica bila frivolna⁹⁴.

Pravilo 39(a) ne sadrži listu troškova koji mogu da budu nadoknađeni, već primera radi navodi sledeće troškove:

- a. troškove za taksu za spise predmeta, ako je žalilac strana koja je dobila postupak po žalbi;
- b. troškovi umnožavanja potrebnih kopija rezimea i dodataka, ili zapisnika (u slučajevima u kojima je dozvoljeno samo da se kopira zapisnik bez sastavljanja dodataka);
- c. troškovi kopija umnožavanja dokaza⁹⁵ sadržanih u dodacima.

Kao što je napred napomenuto, lista nije iscrpna, te je moguće tražiti i nadoknadu drugih troškova, na primer advokatskih troškova za rad koji je advokat uložio u sačinjavanje dokumentacije za žalbu.⁹⁶ Moguće je i da se traži naknada sledećih troškova pred Okružnim sudom:

- a. troškova za pripremu i prenošenje zapisnika;
- b. za transkript sudije izvestioca ako je bio potreban za određenost žalbe;
- c. premije plaćene za tzv. zamenljive obveznice⁹⁷ ili druge obveznice koje zadržavaju prava po osnovu uložene žalbe;
- d. taksa za podnošenje žalbenog podneska ako je žalilac dobio postupak po žalbi.⁹⁸

Ako sud nađe da je žalba frivolna⁹⁹, on može da dosudi pravičnu naknadu štete (koja može da se sastoji u paušalno određenoj sumi novca ili razumnim advokatskim troškovima) i jednostruku ili dvostruku naknadu troškova postupka.¹⁰⁰

---

⁹³ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 319-312.

⁹⁴ Ako nije postojao pravni osnov za parnicu, odnosno ako je on bio neozbiljan ili bez razumne svrhe (V. *Black's Law Dictionary*, Second 296).

⁹⁵ V. fn. 74.

⁹⁶ Ovaj zahtev mora da bude podnesen u roku od 14 dana koji se zahteva za podnošenje računa za troškove.

⁹⁷ engl. *supersedeas bond*- obveznica koja odlaže sudskog poverioca da naredi izvršenje obično je to uložena žalba (V. *Black's Law Dictionary*, 680).

⁹⁸ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 322-323.

⁹⁹ Žalba je frivolna kada joj nedostaje pravni osnov, kada je neozbiljna, kada njeno ulaganje nema razumnu svhu (V. *Black's Law Dictionary*, 296).

¹⁰⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 327 i 331.

Najzad, moguće je da obe stranke odustanu od žalbe i traže obustavu postupka. Ovakav zahtev moguć je na nivou Okružnog ili na nivou Apelacionog suda, u zavisnosti od konkretnih okolnosti.

Sud ima diskreciono ovlašćenje da odluči da li će udovoljiti zahtevu stranaka, odnosno moguće je da sud odbije ovakav zahtev u interesu pravde i pravičnosti.¹⁰¹

8. Preispitivanje po žalbi od strane Vrhovnog suda SAD

Prema paragrafu 1254(1) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, Vrhovni sud je nadležan da preispituje predmete Apelacionog suda putem posebnog zahteva za izdavanje naloga nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja¹⁰². Nadležnost Vrhovnog suda za ponovno preispitivanje može da bude zasnovana ne samo nakon donošenja presude ili dekreta¹⁰³ nego i pre njihovog donošenja.¹⁰⁴

Kao što je već rečeno, Vrhovni sud SAD je jedini sud koji je osnovan Ustavom SAD, i stara se da važna pitanja primene federalnog prava uključujući i pitanje tumačenja Ustava SAD budu rešena na jedinstven način za cele SAD. On odlučuje jedino o onim predmetima Apelacionog suda koji se odnose na pitanja primene federalnog prava.

O pomenutim predmetima uvek odlučuju sve sudije Vrhovnog suda SAD,¹⁰⁵ u gotovo uvek na osnovu usmenog raspravljanja u trajanju od 30 minuta za svaku stranku (osim u retkim slučajevima gde Sud odluči, uglavnom u cilju ukidanja napadnute odluke, da o žalbi odlučuje na osnovu molbe za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda).¹⁰⁶ Ovu molbu može da podnese bilo koja stranka, uključujući i intervenijenta. U malom broju slučajeva, Sud dopušta stranci da interveniše u cilju podnošenja ove

---

¹⁰¹ *Ibid.*, 333-334.

¹⁰² engl. *writ of certiorari* (V. fn. 88).

¹⁰³ engl. *decree*-tradicionalno, pod ovom vrstom odluke (dekret) podrazumeva se sudska odluka koja se donosi u bračnim sporovima, predmetima vezanim za sudski overenu kopiju testamenta i predmetima ministarstva ratne mornarice (V. *Black s Law Dictionary*, 180).

¹⁰⁴ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 362.

¹⁰⁵ engl. *sitting en banc*.

¹⁰⁶ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 357.

molbe, ako za to ima interesa.¹⁰⁷ Podrazumeva se da podnosilac molbe mora da bude stranka za koju je presuda koja se napada žalbom nepovoljna.¹⁰⁸

8.1. Preispitivanje odluka okružnih sudova od strane Vrhovnog suda SAD

Vrhovni sud može da odlučuje po direktnoj žalbi¹⁰⁹ protiv presuda koje je u građanskim stvarima doneo Okružni sud, a kojima se usvajaju ili odbijaju privremeni ili stalni nalozi¹¹⁰. Prema paragrafu 2284(a) Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku, ova nadležnost Vrhovnog suda naročito se uspostavlja u predmetima u kojima se postavlja pitanje ustavnosti raspodele kongresnih okruga ili raspodele bilo kog zakonodavnog tela u državama SAD¹¹¹

8.2. Preispitivanje odluka apelacionih sudova od strane Vrhovnog suda SAD

Odluke apelacionih sudova mogu da budu preispitane od strane Vrhovnog suda SAD samo na osnovu posebnog naloga¹¹². Vrhovni sud Sad može da izda ovaj nalog Apelacionom sudu, nezavisno od predmeta spora, državljanstva stranaka, ili vrednosti predmeta spora. On može da izda ovaj nalog, čak i ako odluka Apelacionog suda nema svojstvo konačne presude. Ipak, to može da bude razlog zbog koga će Vrhovni sud odbiti izdavanje ovog naloga. Stranka nije obavezna da podnese molbu za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda u, a činjenica da nije podnela ovu molbu ili da je molba odbijena ne sprečava Vrhovni

---

¹⁰⁷ Sud je to na primer dozvolio, u predmetu *Banks v. Chicago Grain Trimmers Ass'n*, 390 U.S. 459 (1968).

¹⁰⁸ *Ibid.*, 365.

¹⁰⁹ engl. *direct appeal*.

¹¹⁰ engl. *interlocutory or permanent injunctions*-sudski nalog kojim se nalaže ili sprečava neko činjenje (V. *Black's Law Dictionary*, 349).

¹¹¹ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 366.

¹¹² Nadležnost Vrhovnog suda SAD se najvećem broju slučajeva zasniva putem *writ of certiorari* (nalog koji Vrhovni sud izdaje nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke).

Sud da izda nalog¹¹³ nakon donošenja konačne presude i da tada uzme u razmatranje eventualne greške vezane za donošenje privremenog rešenja u tom konkretnom slučaju.

Sud može da donese pomenuti nalog i pre donošenja presude Apelacionog suda, u slučajevima koji se odnose na važno ustavno pitanje, ili neko drugo pitanje od velike nacionalne važnosti¹¹⁴, kada se zahteva brza odluka od strane Vrhovnog suda SAD.¹¹⁵

Pored posebnog naloga¹¹⁶, jedini način na koji danas Vrhovni sud može da preispita predmet koji je iznesen pred Apelacioni sud jeste putem tzv. izdavanja potvrde.¹¹⁷ To je zapravo postupak putem koga se federalni Apelacioni sud obraća Vrhovnom sudu SAD¹¹⁸ u cilju preispitivanja pravnog pitanja koje proizilazi iz predmeta povodom koga se vodi postupak pred njim i radi čijeg je rešenja potrebno da dobije uputstva od strane Vrhovnog suda SAD¹¹⁹

Ovaj postupak je ograničen na pravna pitanja koja moraju da budu jasna i određena, ne široko postavljena. Iako zakon nameće Vrhovnom sudu obavezu da preispita pitanja koja su mu postavljena putem pomenute potvrde, on može da odbije preispitivanje iz brojnih razloga, tako da se može reći da u tom pogledu ima diskreciona ovlašćenja. Poslednjih godina stav Vrhovnog suda SAD jeste da je zadatak Apelacionog suda da reši sva pitanja koja se pred njim postave. Ipak u nekim slučajevima izdavanje potvrde¹²⁰ je celishodno u cilju ubrzanja sudske administracije i rada sudova uopšte (na primer, kada se isto pitanje postavlja u dva postupka koja se vode pred Apelacionim sudom).¹²¹

¹¹³ engl. *certiorari* (V. fn. 111).

¹¹⁴ Tako, na primer, u predmetu *DAMES&Moore v. Regan*, 1981, 101 S.Ct. 2972, 453 U.S. 654, 69 L.Ed.2d 918, ili *U.S. v. Nixon*, 1974, 94 SCt. 3090, 418 U.S. 683, 41 L.Ed.2d 1039.

¹¹⁵ C. A. Wright, M. K. Kane, 778.

¹¹⁶ V. fn. 88 i 111.

¹¹⁷ engl. *certification* (V. *Black s Law Dictionary*, 91).

¹¹⁸ Na isti način se Apelacioni sud može obratiti i najvišem sudu u konkretnoj državi SAD.

¹¹⁹ Ili od strane najvišeg suda u konkretnoj državi SAD.

¹²⁰ engl. *certification*.

¹²¹ C. A. Wright, M. K. Kane, 780-781.

8.3. Preispitivanje odluka sudova pojedinačnih država SAD od strane Vrhovnog suda SAD

Ustav SAD ne ovlašćuje Vrhovni sud SAD da preispituje odluke sudova pojedinačnih država SAD (dalje državni sudovi). Ipak, on proširuje nadležnost Vrhovnog suda SAD na određene grupe predmeta povodom kojih se vodi postupak u državnim sudovima, a u kojima se postavljaju pitanja koja bi se mogla postaviti i u federalnim sudovima. Ustav SAD dodeljuje Vrhovnom sudu SAD nadležnost za rešavanje takvih predmeta, nezavisno od izvorne nadležnosti ovog suda, sa izuzecima i prema propisima koje donosi Kongres SAD.¹²²

Samo najvišeg suda u konkretnoj državi SAD mogu da budu preispitane od strane Vrhovnog suda SAD. Izuzetno, to može da bude i odluka suda nižeg stepena, kao na primer u slučaju kada je Vrhovni sud SAD odlučio da na osnovu posebnog naloga¹²³ preispita odluku o novčanim kaznama koju je doneo Policijski sud Luisvil u Kentakiju. U tom slučaju, izrečene novčane kazne bile toliko niske, da nije bilo moguće preispitivanje od strane bilo kog drugog suda u Kentakiju, tako da je za preispitivanje ove odluke bio nadležan Vrhovni sud SAD.¹²⁴

Takođe, Vrhovni sud SAD može da preispituje samo konačne presude ili dekrete¹²⁵ državnih sudova. Za određivanje da li je presuda državnog suda konačna primenjuju se isti kriterijumi kao za određivanje konačnosti presude okružnih sudova u smislu podobnosti za preispitivanje ovih presuda od strane apelacionih sudova.¹²⁶ Tradicionalno, smatra se da odluka državnog suda (u smislu podobnosti za preispitivanje od strane Vrhovnog suda SAD), nije konačna, iako rešava najvažnije sporne činjenice, ako su ostala nerešena pitanja od manjeg značaja, a koja mogu da otvore neko federalno pitanje.¹²⁷

---

¹²² *Ibid.*, 782.

¹²³ engl. *writ of certiorari*.

¹²⁴ *Thomson v. City of Louisville*, 1960, 80 S.Ct. 624, 362 U.S. 199, 4 L.Ed.2d 654.

¹²⁵ V. fn. 102.

¹²⁶ C. A. Wright, M. K. Kane, 784.

¹²⁷ *Ibid.*, 786.

Ipak, postoje 4 kategorije predmeta u kojima Vrhovni sud tretira odluku državnog suda kao konačnu kako bi bio nadležan za odlučivanje o njima bez okončanja eventualnih dodatnih postupaka u nižim sudovima.¹²⁸

- a. Prvo, to su predmeti povodom kojih bi se naknadni postupci mogli voditi u državnim sudovima ali je iz nekog razloga federalno pitanje konačno ili je način okončanja tih naknadnih postupaka predodređen;
- b. Drugu grupu predmeta čine oni u kojima je federalno pitanje rešeno od strane najvišeg državnog suda konkretne države, ali će se ono opet postavljati, te zahteva odluku nezavisno od načina okončanja budućih postupaka u državnim sudovima;
- c. Treći su oni predmeti u kojima je konačno odlučeno povodom federalne tužbe, s tim da postupci povodom tog pitanja mogu da budu vođeni pred državnim sudovima. Kasnije preispitivanje tog federalnog pitanja neće biti moguće, bez obrira na ultimativni način rešenja spora. Ova treća grupa slučajeva je ograničena na krivične predmete. U predmetu *Cox Broadcasting Corporation v. Cohn*, 1975, 95 S.Ct. 1029, 1037, 420 U.S. 469, 502-503, 43 L.Ed.2d 328 objašnjen je stav suda u predmetu *California v. Stewart*, 1966, 86 S.Ct. 1602, 1640 n. 71, 384 U.S. 436, 498 n. 71, 16 L.Ed.2d 694¹²⁹ u kome je državni sud ukinuo kriminalnu osudu zasnovanu na kršenju Ustava SAD i vratio predmet na ponovno suđenje. Prema *Cox* predmetu, u predmetu *Stewart*: “Iako bi Država imala jače pravo u postupku, presuda državnog suda je konačna budući da bi oslobađajuća presuda prekludirala pravo države na ulaganje žalbe u skladu sa državnim pravom.”¹³⁰
- d. Najzad, četvrtu grupu predmeta čine oni u kojima je federalno pitanje konačno rešeno pred državnim sudovima, uz buduće postupke koji eventualno mogu da budu pokrenuti u kojima stranka koja traži preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda, može da uspe po osnovu koji nije vezan za federalno pitanje. Preispitivanje federalnog pitanja od strane Vrhovnog suda bilo bi stoga nepotrebno. U tim predmetima bi ukidanje odluke državnog suda o federalnom pitanju

¹²⁸ Ovo pravilo je proizašlo iz predmeta *Cox Broadcasting Corporation v. Cohn*, 1975, 95 S.Ct. 1029, 1037, 420 U.S. 469, 502-503, 43 L.Ed.2d 328.

¹²⁹ Ovaj predmet je rešen u vezi sa predmetom *Miranda v. Arizona*, 384 U.S. 436, 86 S.Ct. 1602 (1966) koji je postavilo tzv. Pravilo *Miranda* prema kome osumnjičeni za krivično delo u policijskom pritvoru mora da bude obavešten o određenim pravima zagwarantovanim Ustavom pre nego što bude saslušan.

¹³⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 369.

bilo prekluzivno za bilo koju dalju parnicu po osnovu tužbe zasnovane na relevantnom pravnom osnovu. Ako bi odbijanje preispitivanja odluke državnog suda pod ovakvim okolnostima narušilo federalnu politiku, Vrhovni sud treba da odluči o federalnom pitanju, koje je konačno rešeno u državnim sudovima.¹³¹

Odluka državnog suda mora da uključuje u sebi federalno pitanje kako bi se ustanovila nadležnost Vrhovnog suda SAD, i to pitanja od suštinske važnosti.¹³²

Vrhovni sud SAD neće biti nadležan da preispituje odluku državnog suda koja je nezavisna i i ima adekvatno uoprište u pravu te države SAD. Tako, na primer, ne može da preispita odluku državnog suda ako je on rešio spor na osnovu određenog zakona konkretne države SAD i to ne uzimajući u obzir federalno pitanje koje se javilo u tom predmetu (ili ako federalno pitanje nije bilo od suštinskog značaja za rešenje spora). Preispitivanje takve odluke od strane Vrhovnog suda, ne bi uticalo na krajnji ishod, već bi imalo smisao davanja savetodavnog mišljenja.¹³³ Ali, ako je državni sud zasnovao rešenje spora rešio isključivo na federalnom pitanju koje se postavilo, Vrhovni sud može da preispituje takvu odluku, iako se u predmetu postavilo i pitanje vezano za pravo konkretne države pred čijim se državnim sudom vodio postupak koje je moglo da služi kao osnov za donošenje odluke državnog suda.¹³⁴

U nekim slučajevima, državno pravo je isprepletano sa federalnim pitanjima, tako da Vrhovni sud može o njima da odluči i da vrati predmet državnom sudu kako bi on ponovno razmotrio rešenje pitanja vezanog za pravo te države u svetlu stava Vrhovnog suda o rešenom federalnom pitanju.¹³⁵

Ukoliko nije jasan osnov na kome je državni sud zasnovao svoju odluku, pretpostavka je da je reč o federalnom pravu. Tako, na primer, u predmetu *Michigan v. Long*, 463 U.S. 1032, 1040-41 (1983) Vrhovni sud se oglasio nadležnim budući da je pretraga vozila bila nelegalna i prema Ustavu SAD i prema Ustavu države Mičigen.¹³⁶ Državni sud u cilju potvrde za svoju odluku nije naveo ni jednu odluku državnog suda, već samo

¹³¹ C. A. Wright, M. K. Kane, 786-787, Upor. G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 368-370.

¹³² C. A. Wright, M. K. Kane, 789.

¹³³ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 373.

¹³⁴ C. A. Wright, M. K. Kane, 793.

¹³⁵ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 373.

¹³⁶ engl. *Michigan*.

odluke federalnih sudova o tumačenju i primeni Četvrtog amandmana Ustava SAD. U nedostatku jasnog osnova za odluku državnog suda, Vrhovni sud se oslonio na pretpostavku o federalnom pravu i zadržao nadležnost.¹³⁷

9. Uspostavljanje nadležnosti Vrhovnog suda¹³⁸

Kao što je već napomenuto, Vrhovni sud SAD nema obavezu da odlučuje povodom žalbe već samo pravo. Pravilo 10 Pravila Vrhovnog suda¹³⁹ daje konture razloga koji motivišu Vrhovni sud da donese nalog za ponovno preispitivanje odluke nižeg suda.

Generalno, ovo pravilo Predviđa da je izdavanje naloga diskreciono pravo Vrhovnog suda, i da će molba za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda biti usvojena samo iz razloga koji su opravdavaju uspostavljanje njegove nadležnosti. Iako lista nije iscrpna, Pravilo 10 navodi razloge koji odslikavaju karakter razloga koje Vrhovni sud uzima u obzir¹⁴⁰:

- a. Ako je jedan Apelacioni sud SAD doneo odluku koja nije u skladu sa odlukom drugog Apelacionog suda SAD o istom značajnom pitanju; ako je odlučio o o značajnom federalnom pitanju na način koji nije u skladu sa odlukom drugog državnog suda najvišeg stepena; ili je odstupio od usvojenog i uobičajenog toka sudskog postupka; ili je sankcionisao takvo odstupanje od strane nižeg suda kako bi tražio da Vrhovni sud izvrši svoju nadzornu dužnost;
- b. Ako je jedan državni sud najvišeg stepena odlučio o značajnom federalnom pitanju na način koji nije u skladu sa odlukom drugog državnog suda najvišeg stepena ili sa odlukom Apelacionog suda SAD;
- c. Ako je državni sud ili Apelacioni sud SAD odlučio o značajnom federalnom pitanju koje nije bilo rešeno od strane Vrhovnog suda SAD, a trebalo je da ga reši taj sud; ili je državni sud ili Apelacioni sud SAD odlučio o federalnom pitanju na način koji nije u skladu sa relevantnim odlukama Vrhovnog suda SAD.

¹³⁷ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 374.

¹³⁸ Putem *writ of certiorari* (V. fn. 111.).

¹³⁹ engl. *Supreme Court Rules*.

¹⁴⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 375.

U Pravilu 10 se dalje navodi da Vrhovni sud neće usvojiti molbu za preispitivanje odluke po žalbi, ako je zasnovana isključivo na razlogu pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja ili pogrešne primene državnog prava.

Drugim rečima, najkritičniji faktori za izdavanje naloga od strane Vrhovnog suda su:

- a. Značajno federalno pitanje i
- b. Postojanje sukoba vezanog za to pitanje (najčešće sukoba između različitih okružnih sudova ili između okružnih sudova i najviših sudova u državi). Ipak, ni postojanje sukoba o određenom pitanju između apelacionih sudova neće biti dovoljno za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda, ako pitanje nije dovoljno značajno. Da bi Vrhovni sud usvojio molbu za preispitivanje odluke po žalbi, potrebno je da četvoro sudija glasa u korist usvajanja molbe. Ovo „pravilo četvorke”¹⁴¹ je običajno pravilo.¹⁴²

Postoji posebna kategorija slučajeva u kojima je uputno da Vrhovni sud donese nalog uprkos tome što ne postoje napred navedeni razlozi. U tim slučajevima, Vrhovni sud donosi nalog, ukida presudu nižeg suda i vraća predmet na ponovno suđenje. Ova rešenja koja se skraćeno zovu “odobrenje ukidanja i vraćanje na ponovno suđenje”¹⁴³ donose se u slučajevima u kojima postoji razlog za verovanje da niži sud nije u potpunosti uzeo u razmatranje sve činjenice ili kada na to ukazuje najnoviji razvoj događaja. Stoga se kao razumna smatra mogućnost da bi odluka nižeg suda bila drugačija, ako bi mu bila data mogućnost za dalje razmatranje, i kada ima izgleda da bi ponovno odlučivanje odredilo ultimativni ishod parnice. Ovim rešenjima “odobrenje ukidanja i vraćanje na ponovno suđenje”, pruža se mogućnost nižim sudovima da primene odluku Vrhovnog suda koje nisu bile dostupne u vreme kada je niži sud doneo svoju odluku. Nije neuobičajeno da Vrhovni sud, u roku od nekoliko sedmica od donošenja neke odluke, donese „Listu rešenja”¹⁴⁴ u kojoj navodi smernice za brojna rešenja “odobrenje ukidanja i vraćanje na ponovno suđenje” vraćajući

¹⁴¹ engl. *Rule of four*.

¹⁴² G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 375-376.

¹⁴³ engl. *GVR-grant-vacate-remand*.

¹⁴⁴ engl. „*Orders List*.”

predmete nižim sudovima na ponovno odlučivanje u svetlu njegove nove odluke.¹⁴⁵

Postoji i slučaj u kome će Vrhovni sud odobriti preispitivanje odluke po žalbi i u tom cilju izdati nalog, iako ne postoji niti sukob između sudova u pogledu rešenja određenog pitanja, ni pitanje od izuzetnog značaja. To je slučaj u kome je odluka čije se preispitivanje traži od Vrhovnog suda duboko pogrešna, tako da Vrhovni sud po kratkom postupku preinačuje odluku i donosi svoje mišljenje.¹⁴⁶

Najzad, postoje slučajevi u kojima je Vrhovni sud izdao nalog, ali se u kasnijem sledu događaja, na osnovu rezimea i usmenog izlaganja ispostavilo da on treba da bude odbačen kao ishitren. Ova grupa slučajeva je kolokvijalno poznata pod skraćenicom „DIG“, kada Vrhovni sud nađe određeno pitanje treba da bude rešeno, ali ne od strane Vrhovnog suda, ili kada dalja analiza predmeta ukaže na to da pitanje koje izneseno pred Vrhovni sud nije bilo ispravno postavljeno u nižim sudovima. Vrhovni sud ima pravo da odbaci nalog i samo u određenom delu.¹⁴⁷

10., Udeli u nalogu¹⁴⁸ i „Lista diskusije¹⁴⁹“

Razmatranje molbi za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda poznato je pod nazivom „Udeli u nalogu“ Osam sudija Vrhovnog suda ovlašćuje svoje činovnike da razmotre određeni broj molbi i napišu kratak memorandum o tome da li molbu treba usvojiti ili odbiti. Na svakoj molbi se upisuje datum održavanja konferencije, na kojoj će se diskutovati o molbama. Kako se datum približava sastavlja se „Lista diskusije“ na kojoj se nalaze molbe o kojima će se diskutovati istog dana. Ova lista je poverljiva. Samojoj konferenciji na kojoj se diskutuje o molbama prisustvuje devet sudija Vrhovnog suda SAD. Po okončanju konferencije Sud dostavlja pisarima u sudu listu predmeta u kojima je molba usvojena i predmeta u kojima je Vrhovni sud konačno odlučio da ne izda nalog. Vrhovni sud može da odloži za određeno vreme odlučivanje o pojedinim molbama, do održavanja sledeće konferencije, zato što je na primer, u toku postupak

¹⁴⁵ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 376- 377.

¹⁴⁶ *Ibid.*

¹⁴⁷ *Ibid.*, 378.

¹⁴⁸ engl. „*Certiorari Pool*“-reč je o *writ of certiorari* (V. fn. 111).

¹⁴⁹ engl. „*Discuss List*.“

pred Vrhovnim sudom koji će mu po okončanju pružiti više informacija o tome da li u predmetu u kome je odlučivanje odloženo treba izdati nalog. Vrhovni sud može da odloži donošenje odluke o izdavanju naloga, i u slučaju u kome je donošenje te odluke u vezi sa ishodom predmeta koji će tek biti na redu za odlučivanje na sledećoj konferenciji.¹⁵⁰

11. Sadržaj molbe za preispitivanje odluke po žalbi od strane Vrhovnog suda¹⁵¹

U skladu sa Pravilom 14 Pravila Vrhovnog suda SAD, molba za preispitivanje odluke po žalbi od strane Vrhovnog suda treba da sadrži:

- a. Pitanje čije se preispitivanje traži, koncizno izneseno u vezi sa činjenicama slučaja, bez nepotrebnih detalja. Treba da se nalazi na prvoj stranici nakon naslovne strane, i ta stranica ne treba da sadrži ništa osim tog pitanja. Samo jedno pitanje izneseno u molbi biće rešeno od strane Vrhovnog suda;
- b. Listu svih stranaka u postupku;
- c. Citate odluka i mišljenja suda i agencija;
- d. Konciznu izjavu o osnovu nadležnosti Vrhovnog suda uz odgovarajuće dokaze (kao na primer, propis koji potvrđuje nadležnost ovog suda);
- e. Zakone i druge propise u pitanju (ako su dugački, treba da budu navedeni u dodatku);
- f. Konciznu izjavu o predmetu koja treba da sadrži materijalne činjenice i da ukaže na osnov za federalnu nadležnost;
- g. Direktne i koncizne argumente koji pojačavaju važnost razloga za izdavanje naloga od strane Vrhovnog suda;
- h. Dodatak koji treba da sadrži: mišljenje čije se preispitivanje traži, ostala relevantna rešenja, bilo koje rešenje koje ukazuje na mogućnost ponovnog suđenja, presudu čije se preispitivanje traži (ako datum izdavanja presude nije isti kao i datum izdavanja mišljenja) kao i bilo koji dugačak zakon ili drugi propis u pitanju.

¹⁵⁰ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 380-381.

¹⁵¹ engl. *petition for certiorari* (V. fn. 88).

Svi argumenti u korist usvajanja molbe moraju da budu sadržani u samoj molbi, a ne u zasebnom rezimeu. Sama molba mora da bude napisana jednostavnim jezikom i da sadrži najviše 33 strane. Vrhovni sud može da odbaci molbu zbog toga što nije jasna, tačna i kratka. Postoji mogućnost vraćanja molbe podnosiocu na ispravku u roku od 60 dana.¹⁵²

12. Rok za podnošenje molbe za preispitivanje odluke po žalbi od strane Vrhovnog suda

U skladu sa Pravilom 13.1. Pravila Vrhovnog suda SAD, molba za preispitivanje presude suda poslednjeg stepena ili federalnog Apelacionog suda, od strane Vrhovnog suda mora biti podnesena u roku od 90 dana od dana njenog donošenja. U slučaju u kome se traži preispitivanje odluke nižeg suda od strane državnog suda poslednjeg stepena (po njegovom diskrecionom ovlašćenju) ovaj rok iznosi 90 dana, a počinje da teče od dana donošenja rešenja kojim se odbija diskreciono preispitivanje od strane državnog suda poslednjeg stepena.

Sud iz opravdanog razloga može da produži ovaj rok do 60 dana, uz uslov da je zahtev za produženje dostavljen najmanje 10 dana pre isteka izvornog roka (osim u izuzetnim okolnostima). Zahtev za produženje roka treba da sadrži označenje presude čije se preispitivanje traži, mišljenje ili bilo koje rešenje koje ukazuje na mogućnost ponovnog suđenja, i objašnjenje zbog čega je neophodno produženje roka.¹⁵³ Standard „opravdani razlog“ je stvar slobodne ocene suda.

Sud ne uzima u razmatranje neblagovremeno podnesene molbe.¹⁵⁴

---

¹⁵² G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 382-383.

¹⁵³ *Ibid.*, 385.

¹⁵⁴ *Ibid.*, 386.

13. Nadležnost Vrhovnog suda za odlučivanje o direktnoj žalbi

Iako je Kongres SAD 1988. godine ukinuo direktnu nadležnost Vrhovnog suda za odlučivanje o žalbi¹⁵⁵, postoji jedna manja kategorija predmeta koji se dostavljaju Vrhovnom sudu u vidu direktnih žalbi na odluke okružnih sudova.¹⁵⁶

Značajna razlika između nadležnosti Vrhovnog suda za preispitivanje po žalbi koja se ustanovljava putem molbe¹⁵⁷ i nadležnosti za ispitivanje po direktnoj žalbi, jeste priroda odluke koju će on doneti.

Naime, ako sud odbije molbu za preispitivanje odluke, to praktično znači da se on neće upustiti u razmatranje predmeta i ovo odbijanje nema karakter precedenta. Drugim rečima, odbijanje molbe od strane Vrhovnog suda, ne implicira odobravanje ili neslaganje sa shvatanjem nižeg suda koji je doneo odluku čije je preispitivanje traženo.

Odluka Vrhovnog suda o direktnoj žalbi¹⁵⁸, vezuje niže sudove i ima karakter precedenta.¹⁵⁹

Direktna žalba se podnosi Okružnom sudu, i rok za njeno podnošenje,¹⁶⁰ u slučajevima u kojima je razlog za podnošenje žalbe neustavnost federalnog zakona je 30 dana. U ostalim slučajevima rok je 30 dana za podnošenje žalbe protiv privremenih odluka i 60 dana protiv konačnih odluka. U svim ostlim slučajevima (uključujući i one u kojima je moguće uspostavljanje nadležnosti Vrhovnog suda jedino putem molbe za preispitivanje odluke od strane Vrhovnog suda, koji zatim izdaje nalog) je 90 dana. U nekim slučajevima veoma važan federalni zakon može da skрати tok na 10 dana. Rok je prekluzivan.

Žalba koja se podnosi Vrhovnom sudu treba da sadrži: označenje stranaka, označenje presude ili njenog dela koji se napada žalbom, datum

¹⁵⁵ Prema *Public Law No. 110-352, 102 Stat. 662. Duquesne Light Co. v. Barasch, 488 U.S. 299, 307 n.4 (1989)*-(V. G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 397).

¹⁵⁶ Prema paragrafu 2284 *Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku*, najčešće je reč o presudama koje donosi veće sastavljeno od troje sudija Okružnog suda, kojima se usvajaju ili odbijaju privremeni ili stalni nalozi (V. Fn. 109). Ova nadležnost Vrhovnog suda naročito se uspostavlja u predmetima u kojima se postavlja pitanje ustavnosti raspodele kongresnih okruga ili raspodele bilo kog zakonodavnog tela u državama SAD.

¹⁵⁷ engl. *petition for certiorari* (V. fn. 88).

¹⁵⁸ Odbijanje ove žalbe zbog nepostojanja federalnog pitanja ili njeno usvajanje.

¹⁵⁹ G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 397-398.

¹⁶⁰ Osim ukoliko drugačije nije određeno posebnim zakonom koji ustanovljava nadležnost Vrhovnog suda SAD.

njenog donošenja i zakon odnosno zakone na osnovu kojih se žalba ulaže. Nakon podnošenja žalbe Okružnom sudu, žalilac treba da dostavi predmet Vrhovnom sudu u roku od 40 dana od dana ulaganja žalbe Okružnom sudu. Istovremeno žalilac treba da dostavi izjavu o nadležnosti Vrhovnog suda. Ovaj rok može da bude produžen najviše do 60 dana. Nakon toga, protivnik žalioca može da u roku od 30 dana odgovori na izjavu o nadležnosti Vrhovnog suda. I ovaj rok može da bude produžen. U istom roku može da bude podnesena i protivžalba¹⁶¹ i to kao uslovna.¹⁶²

14. Izvorna nadležnost Vrhovnog suda SAD

Član III paragraf 2 Ustava SAD propisuje da je u svim predmetima koji se odnose na ambasadore, ministre, konzule i one u kojima je jedna stranka strana država, nadležnost Vrhovnog suda izvorna. Drugim rečima, u jednom malom broju predmeta Vrhovni sud SAD ima nadležnost suda prvog stepena. Tada je on zapravo i sud prvog i sud poslednjeg stepena.

Paragraf 1251 Komentara zakonika SAD o pravosuđu i sudskom postupku propisuje da:

- a. Vrhovni sud SAD ima izvornu i isključivu nadležnost za odlučivanje o svim tužbama i postupcima u kojima su stranke ambasadori, ministri konzuli ili vice-konzuli stranih država;
- b. Vrhovni sud SAD ima izvornu, ali ne i isključivu nadležnost za odlučivanje o svim sporovima između SAD i pojedinačnih država SAD i svim tužbama i postupcima u koje vodi jedna država SAD protiv državljana druge države SAD ili protiv stranih državljana.¹⁶³

U kategoriji predmeta pod b., nadležnost Vrhovnog suda jeste izvorna, ali ne i isključiva, što znači da oni mogu da budu rešavani i od strane nižih sudova i u slučaju da jedna stranka nije zadovoljna odlukom, da nađu svoj put do Vrhovnog suda putem regularnih žalbenih kanala. U tim slučajevima, Vrhovni sud može da odluči da predmet nije dovoljno značajan da bi on o njemu odlučivao. On ovo diskreciono pravo ima čak i kada je reč o kategoriji predmeta u kojima ima izvornu i isključivu nadležnost.¹⁶⁴

¹⁶¹ engl. *cross-appeal* je protivžalba-podnesak koji podnosi protivnik stranke koja je uložila žalbu i obično se o njoj odlučuje zajedno sa žalbom (V. *Black s Law Dictionary*, 38).

¹⁶² G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 400.

¹⁶³ *Ibid.*, 401.

¹⁶⁴ *Ibid.*, 403.

Možemo da zaključimo da Vrhovni sud SAD ima izvornu nadležnost¹⁶⁵ i nadležnost za odlučivanje po žalbi¹⁶⁶.

15. Zaključna razmatranja

Za preispitivanje odluka okružnih sudova po žalbi u pravnom sistemu SAD, nadležni su apelacioni sudovi. U određenim slučajevima, u njihovu nadležnost spada i preispitivanje rešenja¹⁶⁷ izdatih od strane administrativnih agencija i izdavanje izvornih naloga.¹⁶⁸

Vrhovni sud SAD postupa u važnim predmetima koji su propisani federalnim Ustavom, federalnim zakonima, ugovorima ili proizilaze iz federalnog Common Law-a. On ima ograničenu opštu nadležnost i nadležnost za postupanje po žalbi. Nadležnost za postupanje po žalbi je diskrecione prirode i gotovo redovno se zasniva putem zahteva za izdavanje naloga nižem sudu kako bi mu on dostavio zapisnik o predmetu u cilju ponovnog preispitivanja odluke¹⁶⁹. U manjem broju slučajeva, ovaj sud odlučuje po direktnim žalbama na odluke okružnih sudova.

---

¹⁶⁵ engl. *original jurisdiction*.

¹⁶⁶ engl. *appellate jurisdiction* (V. G. A. Castanias, R. H. Klonoff, 362).

¹⁶⁷ engl. *order*- izdavanje naredenja ili davanje smernica ili uputstva (V. *Black s Law Dictionary*, 505.).

¹⁶⁸ engl. *original writ*.

¹⁶⁹ engl. *writ of certiorari* (V. fn. 111).

Monika Milošević, Ph.D.

Associate professor at the Faculty of Law
Union University

LEGAL REMEDIES IN THE UNITED STATES AND IN THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND-PART TWO

Summary

In the second part of this monograph, the author firstly deals with standards for review of the decision on the appeal before the Appellate court in the legal system of the USA. Then the author analyzes the appellate procedure, decisions on appeal, and costs of the appellate procedure. Finally, the author analyzes the cases in which the U.S. Supreme Court have the jurisdiction for review of the decision on the appeal.

Key words: USA, standards for the appellate review, decisions in the appellate procedure, costs of the appellate procedure, the Supreme Court of the USA.